

# BESPREKING BOEK

## Ruim baan voor de vos

Met als aanleiding de nieuwe Flora- en Faunawet, die in de loop van 2000 van kracht moet worden, heeft Alterra een uitgebreide literatuurstudie het licht doen zien over de vos. In de nieuwe wet is de vos geen jachtwild meer. Hij zal alleen mogen worden bestreden met een ontheffing van Gedeputeerde Staten van de provincie. Zo'n vergunning kan worden gegeven ter voorkoming van bedrijfsmatige schade aan de landbouw, of aan flora en fauna. Het concept van het 'Besluit beheer en schadebestrijding dieren' maakt het echter ook mogelijk om vergunning te verlenen ter "voorkoming en bestrijding van schade veroorzaakt door vossen aan niet bedrijfsmatig gehouden vee", waarmee bijvoorbeeld sierpluimvee en vee op kinderboerderijen wordt bedoeld. Kortom, er zal nog veel discussie komen over de vos.

De literatuurstudie is een interessant overzicht geworden als onderbouwing voor deze discussie. De auteurs hebben als ingang gekozen de komst van de vos, sinds ongeveer 1970, in de lage delen van Nederland, waar hij sinds de Middeleeuwen was verdwenen. Die (terug-)komst zorgt voor allerlei onrust, omdat met de uitbreiding van de vee-teelt juist sinds die Middeleeuwen zich hier een belangrijk biotoop voor weidevogels heeft ontwikkeld.

Instructief is de tabel over de dichtheden van de vos in verschillende landschappen: de hoogste dichtheid wordt bereikt in stedelijk gebied! En Nederland verstedelijkt, het heeft ook in het landelijk gebied vrij veel bebouwing. Dat is daarmee een gunstiger biotoop voor vossen dan bijvoorbeeld Zweden. De

prooien van de vos beslaan een lange lijst, aangevoerd door konijn en veldmuis. Maar doordat hij ook allerlei aas en afval (composthopen!) eet, is de soort goed aangepast aan deze tijd. Zijn gedrag leidt wel tot misverstanden, omdat hij ook dode schapen eet, bijvoorbeeld.

De angst van de mens voor ziektes, overgebracht door de vos, is volgens dit rapport ongegrond. Er is een kaartje opgenomen met de huidige verspreiding van hondsdoelheid, die in noordwest Europa praktisch verdwenen is. Over dit onderwerp, en over de vosselintworm, zou mijns inziens meer voorlichting gegeven moeten worden, een aanbeveling die ik in het rapport mis.

De komst van de vos in nieuwe gebieden leidt tot veel dynamiek. Prooidiersoorten moeten hun gedrag aanpassen of wijken. In de duinen heeft de uitbreiding van de vos geleid tot het verdwijnen van kolonies van meeuwen. Die hebben hun gedrag aangepast en alternatieve broedplaatsen gezocht, vooral op daken. De lepelaar leek bedreigd, maar heeft zich juist de laatste jaren in aantal uitgebreid, vooral nadat hij deels uitweek naar de vosvrije waddeneilanden.

Voor vier soorten zijn op dit moment de effecten van de uitbreiding en aantalstoename van de vos echt een probleem: patrijs, korhoen, purperreiger en grutto. Zeer zorgelijk is de situatie van het korhoen. Met nog maar één populatie in Nederland is het korhoen zeer kwetsbaar geworden, en in zo'n situatie kan predatie doorslaggevend zijn. De purperreiger is sinds 1970 sterk achteruitgegaan door ongunstig weer in de overwinteringsgebieden. Momenteel past hij zijn broedgedrag aan, hij gaat hoger in de bomen broeden. De auteurs concluderen "dat het nog onduidelijk is of de

purperreiger er in slaagt om predatievrije kolonies te vestigen".

En tenslotte de grutto, waarvoor Nederland een belangrijk land is geworden. De grutto staat onder druk door de veranderingen in de landbouw en gaat nog steeds in aantal achteruit. Talloze vrijwilligers zetten zich in voor nestbescherming. Dan is het natuurlijk triest als de nesten vervolgens door een kraai of vos worden leeggehaald. Inmiddels zijn er veel anecdotes die er op wijzen dat een nest dat eerst door een mens is opgespoord, voor de vos gemakkelijker te vinden wordt. De auteurs adviseren de nestbescherming vooral te concentreren in de meer optimale weidevogelgebieden. Hoe uitgestrekter, opener en natter een gebied is, desto lager is het aantal vossen.

De auteurs beschrijven ook de positieve effecten die de komst van de vos kan hebben op het beter functioneren van ecosystemen en het aanpakken van minder goed aangepast soorten, waaronder ontsnapte huisdieren en exoten.

### Tot slot

Nu het IBN Alterra heet, en nog meer de markt op gaat, wordt de klant nog belangrijker. En die klant zal vaak alleen de samenvatting en conclusies lezen. In dit rapport zijn juist die onderdelen wat slordig: de samenvatting is weinig gestructureerd en ontbeert de 'kennisleemtes', en de conclusies zijn niet expliciet als zodanig benoemd. De ernstigste lacune in kennis is die over het gedrag en populatiedynamica van de vos in grote weiland- en moerasgebieden. Het recente onderzoek naar de vos is gedaan in natuurgebieden (duinen, Fochteloërveen). *Marijke Drees*

Ruim baan voor de vos. Gevolgen voor grote natuurgebieden en het landelijk gebied. F.J.J. Niewold & D.A. Jonkers. IBN rapport 447, Wageningen 1999. Het rapport is te bestellen door f 40,- over te maken op bankrekening 39 70 66 392 onder vermelding van IBN-rapport 447.